

Бій під Крутами. Ми пам'ятаємо!

огляд літератури

ПУБЛІЧНА
БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ
ЛЕСІ УКРАЇНКИ

2022

Бій під Крутами – один із найвідоміших та найбільш знакових епізодів української історії доби Визвольних Змагань.

29 січня 1918 року на залізничній станції Крути відбувся жорстокий, нерівний бій між чотиритисячним військом більшовиків та українськими юнкерами, студентами і гімназистами, які обороняли підступи до Києва.

Затримавши ворога на чотири дні, київські юнаки дали змогу укласти Брест-Литовський мир, що de-facto означав міжнародне визнання української незалежності.

Пропонуємо вашій увазі тематичний огляд літератури про події у Крутах. Він буде корисним усім, кому цікава історія української державності доби Визвольних Змагань.

Тур-Коновалов, К. Крути 1918 : кінороман / Костянтин Тур-Коновалов. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2019. – 224 с.

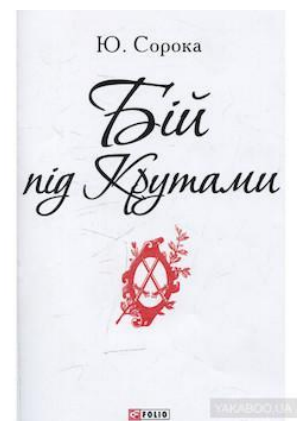

Січень 1918 року видався по-справжньому холодним. От-от на Київ мали рушити більшовицькі загони. Сини генерала контррозвідки УНР Андрій та Олекса опиняються серед оборонців залізничної станції Крути. Такі схожі, але й такі різні, обоє до нестями закохані у курсистку Софію, брати без роздумів рушили захищати Україну. Раптом стається непередбачуване: спалахує повстання на заводі «Арсенал». І на боротьбу із заколотом направляють елітні боедатні частини. Супроти вишколеного війська Муравйова на станції Крути лишаються тільки необстріляні студенти і юнкери. Ходять чутки, що серед українських загонів є агент більшовиків, який передає інформацію «червоним». Андрій ще не знає, що йому добре відоме обличчя зрадника... Сто років тому, як і сьогодні, без страху та сумнівів вони підуть у бій захищати найдорожче.

В'ятрович, В. (Не)історичні миті. Нариси про минулі сто років / Володимир В'ятрович. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2018. – 176 с.

Розуміти минуле, щоби впевнено дивитись у майбутнє! Це розповіді не про знайомі з підручників події минулого. Тут ідеться про ті, які можна назвати миттями фокусування історії, коли в одній хвилині відбувається життя всього покоління. (Не)історичні миті, які лягли в основу цієї книжки, вихоплено з останнього століття української історії: потяг, що везе київських студентів під станцію Крути; хлопчик в українському селі, який вмирає від голоду 1933-го; останні бійці УПА в останній кривіці; радянський концтабір...

Сорока, Ю. Бій під Крутами / Ю. Сорока. – Харків : Фоліо, 2017. – 63 с.

Біля селища Крути на відстані 130 км від Києва відбувся жорстокий, нерівний бій між чотиритисячним військом більшовиків та трьомастами українськими юнкерами, студентами і гімназистами, що обороняли підступи до Києва. Більшість юнаків не мали ніякої військової підготовки, були погано озброєні, але стояли на смерть, захищаючи свободу молодій Українській державі. Українці відбили кілька атак, під час яких зазнали значних втрат. Цей бій набув особливого значення у свідомості багатьох завдяки героїзму української молоді.

У книзі зібрані різноманітні інформативні джерела, спогади очевидців і судження історіографів, які стосуються цих подій.

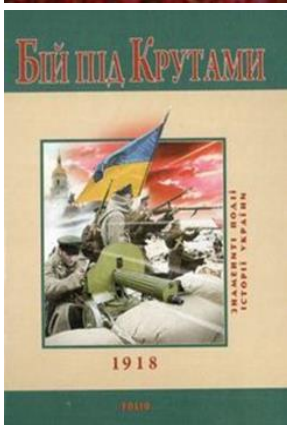
Маланюк, Є. Крути : народини нового українця / Євген Маланюк ; [упоряд., передм. П. М. Мовчана]. – Київ : Просвіта, 2015. – 34 с.

Аналізуючи військово-політичну ситуацію зими 1918-го, критикуючи владу Центральної Ради, Євген Маланюк зазначає, що саме в той час народився тип «нового українця, який боронив свою Вітчизну зі зброєю в руках». І яким би не був цінним Четвертий універсал, яким 22 січня було проголошено незалежність України, він мало чого був би вартий, якби не бій української молоді під Крутами.

Бій під Крутами в національній пам'яті / Укр. ін-т нац. пам'яті ; [упоряд.: О. М. Любець та ін.]. – Київ : Пріоритети, 2013. – 285 с.

Збірник присвячений бою під Крутами, який містить архівні документи, спогади, фотодокументи, друковані видання, що показують особливості відбиття в національній пам'яті цієї події, формування культу Героїв Крут та проведені заходи щодо їхнього шанування.

Сорока Ю. В. Бій під Крутами / Юрій Володимирович Сорока. – Київ : Золоті Ворота, 2013. – 118 с.

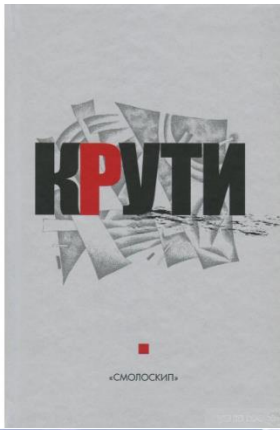
29 січня 1918 року поблизу селища Крути на відстані 130 км від Києва відбувся жорстокий, нерівний бій між чотиритисячним військом більшовиків та трьомастами українськими юнкерами, студентами і гімназистами, які обороняли підступи до Києва. Більшість юнаків не мали ніякої військової підготовки, були погано озброєні, але стояли на смерть, захищаючи свободу молодій Українській державі. Українці відбили кілька атак, під час яких зазнали значних втрат. Цей бій набув особливого значення у свідомості багатьох завдяки героїзму української молоді.

Крути : проблеми державотворення – від доби Української революції 1917-1921 років до сьогодення : матеріали Всеукр. наук. конф., Крути, 29 січ. 2009 р. / [упоряд. В. Чепурний]; Чернігів. обл. орг. Всеукр. т-ва «Просвіта» ; Ніжин. міськ. орг. «Благодійний фонд «Ніжен». – Чернігів ; Ніжин : Сіверщина, 2011. – 132 с.

Збірник підготовлено на основі виступів на однойменних читаннях, які проведено 29 січня 2009 року у с. Крути Ніжинського району. Учасниками наукового форуму були представники Українського інституту національної пам'яті, Інституту історії НАН України, Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Чернігівського державного технологічного університету, Благодійного фонду «Ніжен».

Дослідники проаналізували феномен подвигу героїв Крут у контексті української революції 1917 – 1921 рр. на тлі сучасної української історії. Видання призначено для всіх, хто цікавиться історією України.

Крути : пам'яті героїв Крут / [упоряд. О. Зінкевич, Н. Зінкевич]. – Київ : Смолоскип, 2009. – 62 с.

До збірки увійшли найрізноманітніші матеріали. Це історичні документи, статті, в яких розкривається хід та причини трагедії, художні твори, але насамперед – публіцистика різних часів. Найцінніша частина книги – це спогади нечисленних учасників бою, яким вдалося вижити. Багато матеріалів, узятих із важкодоступних діаспорних видань, публікуються в Україні вперше.

Бій відлунав... / [упоряд.-ред. В. О. Рог]. – Чернігів : Деснянська правда, 2008. – 95 с.

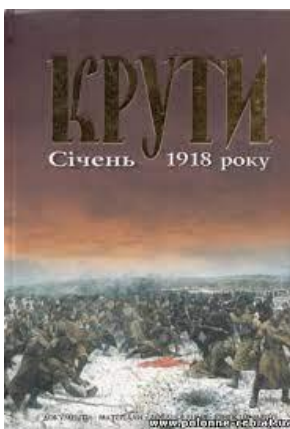
Книжка вийшла в Чернігові до 90-річчя подій під Крутами. Упорядник видання – відомий громадський діяч, редактор тижневика «Шлях перемоги» Віктор Рог – зібрав історичні есе, спогади, поетичні посвяти, спогади з періодичних видань.

Героїка трагедії Крут / Київ. міська орг. Всеукр. т-ва «Меморіал» ім. В. Стуса ; [упоряд. В. Сергійчук]. – Київ : Сергійчук М. І., 2008. – 487 с.

У спогадах учасників студентського бою під Крутами, роздумах сучасників, поетичним і публіцистичним словом осмислюється героїка подвигу юнаків в ім'я України.

Видання, матеріали якого подаються, як правило, в оригіналі, були друковані раніше тільки в еміграції й часто без повних імен авторів. Книга розрахована на всіх, хто цікавиться історією національно-визвольної боротьби нашого народу в 1917 - 1921 роках.

Крути : січень 1918 року : документи, матеріали, дослідження, кіносценарій / упоряд. Ярослав Гаврилюк. – Київ : Просвіта, 2008. – 840 с.

Упорядники та видавці мали на меті зібрати і запропонувати читачеві всі наявні, відомі їм матеріали на тему Крут. У цьому випадку такий підхід виправданий і необхідний, адже тут кожне свідчення, кожне слово можуть мати своє значення, свою більшу або меншу вагу – як для знання про саму історичну подію, так і для уявлення про її резонанс у часі й просторі. Читач має можливість побачити широкий спектр свідчень та вражень, оцінок інтерпретацій. До книги увійшли невідомі і маловідомі документи, матеріали, свідчення, спогади учасників бою під Крутами. Збірник упорядковано у хронологічному порядку. Завершує видання кіносценарій «Крути».

Українська революція, 1917-1921 рр. Подвиг героїв Крут : матеріали наук. читань / Укр. ін-т нац. пам'яті ; [відп. ред. В. Ф. Верстюк]. – Київ : Вид-во ім. Олени Теліги, 2008. – 173 с.

Збірник уміщує матеріали наукових читань «Українська революція 1917-1921 рр.: Подвиг Героїв Крут», що відбулися 24 січня 2008 р. у м. Ніжині. Статті присвячені проголошенню незалежності Української Народної Республіки, битві під Крутами, відображенню цих подій в історичній пам'яті українців. Видання буде цікаве всім, хто цікавиться історією України.

Крути: 29 січня 1918 р. / упоряд. О. Бойко. – Київ : Вид-во ім. О. Теліги, 2007. – 95 с.

На основі спогадів очевидців подій, учасників крутянського бою читачі зможуть дізнатися, як насправді відбувалися події під Крутами, відтворити реальний образ того героїчного, безприкладного в історії бою.

Куць, М. Крути : поема, поезії, переклади / Микола Куць. – Київ : Вид-во Харитоненка, 2004. – 320 с.

У передмові автор пише: «Згадати добрим словом і тим доземно вклонитись учасникам бою під Крутами мені кортіло з того часу, як, власне, я вперше почув про цю трагедію».

До збірки увійшли поема «Аскольдова могила» про героїчну загибель юнаків у бою під Крутами, дві добірки поезій, об'єднаних загальною темою осінніх мотивів та деякі переклади.

Удовиченко, О. І. Україна у війні за державність : Історія організації і бойових дій Українських Збройних Сил 1917-1921 / О. І. Удовиченко. – Київ : Україна, 1995. – 206 с.

У виданні, що тривалий час було під заборонаю, неупереджено, на документальній основі розкривається роль Українських Збройних Сил у боротьбі за нашу державність у 1917 – 1921 рр. Автор, безпосередній учасник подій, детально аналізує крутянську трагедію, маловідомі мирні переговори української делегації у Брест-Литовському, військове будівництво за гетьманату, боротьбу за Крим, Чорноморський флот, антиукраїнську політику генерала Денікіна тощо. Книга ілюстрована, розрахована на широке коло читачів.

Огляд підготувала Денисова С., Своровський А., Копитко Ж.
Редактори: Плужнікова Н. С., Луняка Д.
Відповідальна за випуск Денисова С.

Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування:
вул. Тургенєвська, 83-85
телефон: (044) 486-01-46, (044) 486-00-35
e-mail: 4bibliograf4@gmail.com

© Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих м. Києва, 2022